

Date: 23.1.2025 (4)

Paper: Pashto

PART-II

سوال بز (5)

۱) تعارف

خوشحال خان بابا د پښتو په ادب لېنې يو ناموار ليکوال دی. هغه د ژوند په پېر اوڅو باندې په خپله شاعري لېنې رنډه اچولې ده. په خاصه توګه د هغه په شاعري لېنې عشق، قوم، هېزان، مغلو سره اختلاف، جوانه مړې او د پښتو په اتفاق مغل خپل حياک څرګند کړې دي.

۲) د خوشحال خان مشهور

خوشحال خان د شاعري سره سره، يو شاعر او سردار، جنګو او د پښتو په قوم مين سره سره.

۳) د خوشحال خان بابا د شاعري نښانه

آراخونه

۱) د خوشحال خان بابا عشق شاعري

خوشحال بابا د خپل شاعري ابتداي

(2)

و نسبت کینی عشقی شاعری کیری ده - د دی
نه پته تکی بی خوشحال بابا به خیل انگوانی
کینی د قدرتی هیلا تو مطابق به عشق مہبطہ
شوی وو - او لکی بی

یا به خیل ورمیک به وینو رنگ لکری
یا به منگل کرم دغا سنا شو نوری ملائی

او به بل خانی کینی والی بی -

یا به آ نسیم سنا زلفی ملائی -
یا به سر و ر بانڈی بیالم دوه وینا دی -

(3) فلسفیا تم شاعری

خوشحال خان بابا بی تلو به خیل جازلی
عشق ناکامہ شتو - اوخ دین لو کھوال بی
را اچت شتو - نو کھفہ بی حقیقی عشق کینی مہبطہ
شو او بیلی بی -

زا کھدان بی موخ روڑہ کیری جنت کھولک
زما خوشحال د مزدوری عبادت نر زده -

(3) خوشحال بابا د نیک شاعری

خوشحال بابا لو نیکیاں پیتون کھ وو
کھفہ به خیل وقت کینی د پیتو به

معدو سخته نبي فلاك ولا دو - او يو تھات
نبي وايي جي

د افغان به ننگ جي و تپاله نورا -
ننگالي د زمانه خوشحال خنگ پيم -

4) د خوشحال شاعري نبي د باز او د سالين دلم

خوشحال بابا د خنارون خصلتو به بنا باندي
دانسان خصلتونه بيان وي - او وايي جي -

نه شمارو پيم نه کارغا پيم جي به کيو ميو کي پيم
پيم باز يا خوشحال جي به خيل ننگاري دلم

5) خوشحال خان سياسي شاعري -

خوشحال خان بابا به خيل وقت نبي
به سياست نبي کم پورا به منده آغسته وه -
او د مشر به عقده نبي وو تله دني جي -

جي د شمار نبي شمار دي -
د شمار سوي به شمار دي -

6) د معدو سره اختلاف

خوشحال خان بابا د معدو سره سمون اختلافات
لال - او معدوي خلور کاله به خيل نبي

بندوبال کیوں ہم وو۔ او والی بی

اور تکریم کسی بادشاہ کے اسلام
بی یہ قوم بختوں خواہ بزی خوشالیدی

(7) دینو اتفاق

خوشحال بابا بول عمر دینو یہ
اتفاق یہ ارمان نبر کردے وو۔ یو کائے بی
بلی بی

ما اتفاق یہ لستو لہ پیرانہ کو
کئی ما بہ د معلو کیریوان پانہ کلو

(8) خوشحال خان اہل فی شاعری

خوشحال خان بہ خیل شاعری اخلاقی درس
عمر لغو نو تہ کائے بہ کائے و کردے دہ او
بلی بی

دروغ تہ خوبی اباسی طاک خواہ دہ۔
بی رشتیا تہ خوبی او اباسی کلفہ خواہ دہ۔

او بل کائے بی والی بی۔

تہ دی مکہ د خلوق د درہ پرخوا۔
باد شای دی مبارکے شہ تہ کردے بی۔

۵) خلاصہ بحث

تو سچاں فان بابا دے پنتو بہ ادب
 کئی نو ناموارے مقام لری۔ او کھوہ بہ دے
 خیل وخت بنہ عکاسی بہ خیل شامری کئی
 کئی دہ۔ او لوستوئے وس تم دے کھوہ دے وخت
 بہ خالا تو داسی پو عبیزی نکه اس جی دے
 کھوہ بہ کھلی روان وی۔ کھوہ دے زلف
 ژوند بہ عمر آہاخ شامری کئی دہ نکه
 عشق حقیقی او حجاز، صیفانہ، سیاسی، احکامی
 او جوانمردی ژر کتزر آہا خونہ دی۔

سوال نمبر (6)

۱) تعارف

ڏه پڙتو ٻاره کڻي اديبالو دري راڻ
 ڏکڻ ڪهري دي - ٽوڪ وائي جي پڙتانه ڏ
 قيس عبدالرشيد اولاد ده - او ٽوڪ وائي
 جي پڙتانه ڏ بني اسرائيلون وڪڻي شوي
 قبيله ده - او دري راڻ ده ده جي پڙتانه
 بني اسرائيل نه دي - به دي دريو واڙو مفروهن
 لو بنالو خيلي راڻ ڇه به دي ڏول وڪڻي
 دي -

۲) پڙتانه ڏ قيس عبدالرشيد اولاد ڏ

يو ڇه پوهان وائي جي پڙتانه ڏ قيس عبدالرشيد
 اولاد ده - وو ٽڪ کڻي جي - قيس عبدالرشيد
 لو پڙتون وو - ٽوڪ جي ڏ پيپير سره به لو
 غزه کڻي شڪست ڪڍي وو - او به
 ڪهي کڻي ڪجهه ڀلا به ڪبا دري سره
 هنڪڙي وو - ڏ ڪهي به وجه ورتا پيپير
 ڏ بتان لقب وڪڻي وو - بتان به عربن
 ڏه ڏي ڏ سمندري پيپي لولا ڏي ڏي ته
 وو ٽڪ ڏي - او ڪجهه ڇڏه مظلوم دي - قيس
 عبدالرشيد ڪم مظلوم سره وو - لو ڇه پيپير
 ڪجهه ته بتان وو ٽڪ - جي ڪجهه ڏ پڙتو به ڏه
 کڻي بتان ته بدل شو ڏ وقت شريرو سره -

معهد بيا د عربون نه د افغانستان شادي
ته دانگو او دلته د پټان په نوک سره آباد
شو او نسل يې خور شو۔

(۱) پټانه بني اسرائيل نه دي۔

څه مورخين وايي چې پټانه بني اسرائيل دي۔
د بعضي حواب په پټان څه په دي ډول
ورکوي چې پټانه بني اسرائيل نشي کيدے۔

(۱) پټانه خپل رسم رواج نه پرېږدي

څه يو عمان وايي چې کله پټانه د بني
اسرائيل نه راغلل نو معوي خپل رسم ورواج
پرېښودو۔ او د تمارت رسم رواج يې خپل
کړ لو۔

نو يو عمان ده وايي چې پټانه معيس
کله هم خپل رسم ورواج نه پرېږدي نو د دي
وبي نه پټانه بني اسرائيل نه دي۔

(۲) په زوره يې پټانه کړل!

څه يو عمان د پټو خواله سره ده
راي لري چې کله به بني اسرائيل د افغانستان
سيمي ته راغلل نو د معفه ځانته خپله دوی باغدي
په زوره خپل رسم ورواج ملت کړي۔

د دي په حواب بڼي ورته پټانه مورخين

ٺاڻي ٻلاڻي ٿي - اُم دغد رنگه به ٻلي
اسرائيلو ٻني ڪم ڏڪڙر غاوه ڏ ميني او ڄمڻ
ٺاڻي ٻلاڻي ٿي - لو ڏ دي وڃي نه پختولو
نه بن اسرائيل ٻلاڻي ٿي -

(3) اُڙندار سره ٺڪاڻ جا ٺيڙ

ڪله ٻي ٺڪتو ٻني ورو. وفات ٿي او ڏ ڪهڙه
ٺوانه ٻنڌه ٻاڻي ٿي نو ٻيا ورسره ڏ ڪهڙه ٺي
ٺڪل ورو ٺڪاڻ ٺوڻي ٿي - ڪم دغا رنگه
به بن اسرائيلو ٻني ڪم ڏ ٺي ورو ٺي سره
ڏلاڻه ڪوڙي ٺي - لو ڏ دي وڃي نه پوڪي
وڃي ٻي پختانه بن اسرائيل دي -

(4) ڪڙي ٺي

بعض مؤرخين وائي ٻي پختانه بن
اسرائيل دي - ولي ٻي ڏ پختو ٺانه ڏ سره به
ڏنڻو ٺي ڪڙي ٺي - او ولي ٻي ڏ
بن اسرائيل سره ڪم به سر ٺي ڪڙي
ٺي وڃي لو ڏ دي وڃي نه پختو ٺي ته
ڏ بن اسرائيلو لو وڙڪ ٺوڻي ساڻ ڪم
وڙڪي ٺي -

(5) واده ٻي ٺي ٺي ٺي مائي -

ڪله ٻي ٺي ٺي واده ٺي او ڏ ٺاوند

کور ته به اول نکل ننه وائی نو ټول سس
 جمانی ته راډولی او مات یی کی -
 دغا تان رسم به بنی اسرائیلو کیتی عم
 شه - ولی بی ټول سس مانول هره د
 ننگارا یو به پینو نو کیتی ده - نه بی بی به
 یول پختون اولس کیتی -

۵) نتیجه

د پختونو باره کیتی دري مشهوری
 دانی دی - ټوک وائی چی ده د فیس
 عبدالرسید اولاد دے - ټوک وائی بی
 د بنی اسرائیل ورانگ شوی یوه قبله ده -
 او د ده عم وائی د نه ده بنی
 اسرائیل نه دی - خو تر آسه لوره یوه عم
 مینو او تابه راک نشه بی ننانه ټوک
 دی - د دی وی نه یو مهم تحقیق ضرورت ده -

سوال نمبر 7

الف تعارف

اولی ادب بہ پختو کینی دی
 اوجت مقام لری تم جی دی وقت نہ بہ
 پختو نون کینی روان دی۔ پختو نون بہ
 اولی ادب کینی تہ، جاریدہ، نئی، لوہ
 متونہ او سزہ مشور اہناف دی۔

ب اولی ادب

اولی ادب سزہ بہ سزہ دی لو نسل
 نہ بل نسل تہ زانی طریق سو منتقل
 کینی او سزہ تہ دیو نسلون پوری جلیبی
 او دیلو دیو کینی دی وقت پاس کولو
 یوہ اہما خریہ شی۔

ج دی اولی ادب مشور اہناف:

(1) لاہ دی پختو بہ اولی ادب کینی تہ
 دی مشور صنف دی۔ دی اولی مشور
 ۱۱ سلابہ وی او افرو مشور ہی ۹ سلابہ
 وی۔

مثال =
 کہ وی جی وی سور کے بیروان دی
 کہ کنراؤ شیل ٹر دی
 کہ وی جی مازیکر دی

① لوبه

لوبه اکثر سيمه او سنڱه والي او يو بل له جواب ورکوي. اکثر عاتق او معشوق لوبل ته کښي ډ مښي او محبت اظهار هم کوي. په دي ښي حالت نه حيات و (شپږ بنډونه وي) او کله از کم دري (سه) بنډونه وي.

مثال

سته ډ کوانې په کلي راغلي څو سلاب ملاکه
او شي به حراب ملاکه.

③ سنډره

سنډره ډ لښتو ډ اولسي ادب لوبل مشهور نامواړه ډ هغه دے. کم ښي اکثر ځانته په واده بنادي کښي والي. ډ دي په اول مصره ښي ځانته نه حيات و سلابه وي او په دويمه کښي م يا ٥ بنځه سلابه وي.

مثال ځانته

په مرگه دي نه مري جانان خوږ ډ
بهار دي پورت وي ښي کښتله ورځله

④ نيملي

نيملي ډ پښتو ډ ادب لوبل يو نامواړه ډ هغه دے. ډ کوم ښي او اول مصره او ٥ ډ وي خو ښمه وي او پوره

مصنف تہذیب نہ قدر کنند دہلی۔ گلہ جی ورسیرہ
دو ملہ مصنفہ یوگما نے شی نو پورہ مصنفہ تہذیب
واضح مثنی۔

مثال

۴۔ زما خانان ڈہلی خان ڈ
خہ دیدن لہ کور تہ پسی خہ۔

(5) کبتی

کبتی ہم ڈ پنتو ڈ اولی ادب
یو مہ ناموارے صنف ڈ۔ او بہ دی کبتی
تکوال ڈ بہ شدت سرہ ڈ خیل خیالاتوں
اظہار کردے دی۔ ہم جی بہ لوستگی کبتی خوش
او جذبہ را آجیتہ وی۔

مضوعات

ڈ کبتی نامواری مضوعات
ڈستی، ڈبنتی، میلانسیا، عاشقی او حکل جگرہ اہم
بہہ لری۔

(6) حاربتہ

حاربتہ ڈ پنتو ڈ اولی ادب یو مل ناموارے
صنف ڈ۔ بہ ہم کبتی جی خلور بیتونہ وی۔
او بہ مہر یو بیت کبتی خلور خلور مصنفہ جی
دغہ شان بہ یو حاربتہ کبتی شپارس مصنفہ
وی۔

متلونه (7)

متلونه د پښتو د اولي ادب څرنگه
نامواله له هغه څخه ده او متلونه اکثر متالان
خپلو نثر او ته ته نصيحت په غزل سره
وايي

ښه

ز پښتو پښان سالي لو دروازي به ورته
دنگي سالي

آه لاسه اوسه به لويه لار پښي
ملا ست اوسه

آه فبا من دي وي خو به نياز دي وي

نثريه (8)

د پښتو ادب پښتو ادب اولي ادب څان
ته څرنگه اوچت مقام لري. کوم چي تښتو ته سینه
د يو تن نه بل تن ته اولي به د پښتو پښي
مشهور اهناف: تښتو لويه ستره جارنگه، نخل او
متلونه شامل دي. کوم پښتو د پښتو نه
په هغه پښتو په ځان هو موقعون وويل کښي

سوال نمبر 2

A تعارف

ڈا. لیتو بہ ادبی کنی رحمان بابا
 یو ناموارے مقام لای او معنیہ تہ اولی شاعر ہم
 بلا لے شی۔ ولی جی ڈ معنیہ شاعری ڈ علام اوس
 لہ بارہ وہ۔ او ڈ معنیہ بہ شاعری بانڈی۔ علام اوس
 ہم ڈرید بہ آسانہ بانڈی یو معنیہ شی۔ ڈ دی
 نہ علاوہ ڈ معنیہ بہ شاعری کنی۔ عشا عاشقی،
 اخلاقی، سیاسی، قومی او آدمیت ناموارے اصناف
 دی۔

B رحمان بابا ڈ شاعر ناموارے مہنڈ

(1) اخلاقی شاعری:

ڈ رحمان بابا شاعر کنی یو ناموارے
 صنف اخلاق ہم دی۔ تکہ بہ یو ٹھاٹے
 کنی نکی بی۔

علم اُتھی ہس عمل وریانری تہیری

تکہ بیخ بی تہ خلیو ک تہ
 کتاب "4"

(2) آدمیت شاعری

رحمان بابا بہ خیلہ شاعری کنی

انسان ته ڏيڊ به اوجھت نظر ڪوري - او
 وائي جي انسانيت قدر ڪول به پيسو نه
 انگنل ڪئي.

ادبست ٿلهه به دولت نه ڏ رهان
 ٻٽ ڪو ٿوه شي ڏ سرور انسان نه

(3) ڏ ٿوئر حالات

دھان بابا به ٺيل ٿوند ٺي ٺيهه او بد
 حالات هم نيري ڏي - او بيا پي به ٺيهه وخت
 ٺي ڏ خيلو خيلوانون ٺان سره ٺيل - او ٺله
 جي ٺي ٺو وخت ٺاغل ٺو هئڻ ٺوڪ ورسره
 نه وو - وائي جي

خيل ٻراد ٺي معلوم شي اڻ رهان
 ٺله ڏ ٺوٺو ٺان ٺيهه ڏي -

(4) عشق شاعري

ڏ رهان بابا ڏ شاعري نه ڏاسي معلوم ٺي
 ٺله ٺله هم به خيلو ٺواني ٺي ڏ
 عشق ٺيو وائيل وو - او ٺو ٺاڻ ٺي
 ٺي جي
 ٺه ٺا ٺا ڏ عاشق ٺي اڏانه ٺي
 ٺه رهان ٺو ٺا ٺو ٺي هم

(5) صفیانہ شاعری

صفیانہ شاعری ڈ رحمان بابا ڈ شاعری ڈ
 اصنافو یو بل ناموارے صنف دے - یو ہائے
 کینی رحمان بابا ہان تہ سوچ وارے او
 وائی بی

۱۰ دی نہ یو عیدیم بی کھ ٹوں ہم

ڈکم لہرف ہم راعے او کو طرف تہ

۱۱ شہزیدیم - ڈ دنیا مثال ڈ کتوری

۱۲ تہ ڈ مید لہسی بیچی کینی و ہم -

(6) نصیحت شاعری

رحمان بابا بہ خیلہ شاعری کینی خیلو لوستونکو
 تہ نصیحت ہم کونے دے - او یو ہائے کینی
 کینی بی

۱۳ یو زندہ بی ڈ مردہ بہ قبر ورشی
 لہسی ڈ دومرہ نصیحت بہ دی ڈنیا

(۱۱) کوئے مہ کنڈ ڈ بل سپری بہ اور کینی

جری سا بہ ڈ کوئے بہ غاۓ لارشی

(۱) صفیانہ شاعری

صفیانہ شاعری ڈ رحمان بابا ڈ شاعری ڈ
 اصنافو یو بل ناموارے صنف و - ۴ - یو ہائے
 کئی رحمان بابا ہائے تہ سوچ وارے او
 وائی بی

۱۰ دی نہ یو عیدیم بی کھ توں ہم

ڈ کم لہرف ہم راعے او کو طرف تہ

۱۱ شہزادیم - ڈ دنیا مثال ڈ کتوری

۱۲ ۰۵ لہ ڈ میڈ لہس بی بی بی و ہم -

(۲) نصیحت شاعری

رحمان بابا بہ خیلہ شاعری کئی خیلو لوستونکو
 تہ نصیحت ہم کورے دہ - او یو ہائے کئی
 کئی بی

۱۳ یو زندہ بی ڈ مردہ بہ قبر ورشی

۱۴ لہس ڈ دومرہ نصیحت بہ دی ڈنا

(۱۱) کوئے مہ نند ڈ بل سپری بہ لار کئی

۱۲ جری سا بہ ڈ کوئے بہ عاویہ لار کئی

١١) حلاصه بحث

د جهان بابا د پښتو يو اولسي شاعر د
 هغه خپله شاعري د روزمره ژوند نه بهر اوهنگ ته
 عشق، اقلاد، مزاج، نصيحت او حفيانه په
 لومه جې علامه شپه هم يو مېيدى او
 يو شان خونړ او نصيحت نښه خاښلاوى.

The end